

«قال امام علی: لِكُلِّ شَيْءٍ زَكَاةٌ وَزَكَاةُ الْبَدَنِ الصِّيَامُ»
«برای هر چیز زکاتی است و زکات بدن روزه است»
M - K E R M A N I . I R

اسرار صیام – قسمت اول: انواع امساک

خدا را شاکریم که سالی دیگر ما را زنده داشت تا دوباره ماه مبارک رمضان را درک نماییم که اگر توفیق باشد، با کسب علم و عمل در این ماه، ره صد ساله طی کنیم.

سال پیش در این ایام، علامات ظهور حضرت صاحب الامر عجل الله تعالی فرجه را ذکر نمودم و امسال به بعضی از حکمت‌ها و حقایق صوم و علل بعضی از احکام آن خواهم پرداخت و با ترکیب شریعت و طریقت و حقیقت، نگاهی نو به این عمل عظیم خواهیم داشت.

صوم که در فارسی روزه نامیده شده، به معنای امساک (خودداری و پرهیز) است، که در شرع به معنای پرهیز نمودن با نیت از مفطرات است چنانکه در کتب فقهیه آمده.

اما آنچه برای صائم لازم است که از آن امساک نماید، بر سه دسته عموم، خصوص، و خصوص خصوص، قابل تقسیم می باشد.

1- امساک عموم، اجتناب بطن و فرج است از قضاء شهوت، که در این حال صائم به پایین ترین درجه صیام اکتفی نموده و تنها نباتیت و تا حدودی حیوانیت او صائم است و عملی برای سایر درجات او نخواهد بود و تأثیر صیام او نیز تنها به همین مراتب خواهد رسید به اینکه مزاجش اصلاح شده و بدنش سالم گردد چنانکه امیرالمؤمنین علیه السلام فرمودند **كَمْ مِنْ صَائِمٍ لَيْسَ لَهُ مِنْ صَوْمِهِ إِلَّا الظَّمُّ وَ الْجُوعُ**، اما غرض از روزه تنها صحت یافت بدن حیوانی و نباتی ما نیست چرا که برای ما مراتبی بالاتر از جانوران است.

2- امساک خصوص، اجتناب حواس ظاهری (چشم و گوش و زبان ...) و سایر اعضا و جوارح است از ارتکاب گناهان حرام یا مکروه چنانکه حضرت فاطمه زهرا علیهاالسلام میفرمایند ما یصنع الصائم بصیامه إذا لم یصن لسانه وسمعه وبصره وجوارحه.

و همچنین قناعت به اقل آنچه حلال یا مباح شمرده میشود، نه اینکه بالعکس کیفیت شهوات خود را بالاتر ببریم چنانکه امروزه در این ماه شریف رنگ و لعاب خوردنی ها بیشتر شده و اسباب لهو و لعب بیشتری فراهم میگردد و اگر اندکی در روز گرسنگی میکشند، شبانگاه به مراتب جبران آن را مینمایند.

پس فی الواقع روزه امساک از حلال هاست جهت شکستن هوئی ها و قوت یافتن نفس بر تقوی، اگر نه که در جمیع مواقع بایست از محرّمات پرهیز نماییم.

در این نوع از صیام، حیوانیت و تا حدودی انسانیت ما صائم بوده و حصول آن برای صالحین امت است.

3- امساک خصوص خصوص، به اجتناب قلب است از همت های دنیه و افکار دنیویه و کفّ او از ما سوای خداوند، که البته این نوع از صیام مختص انبیا و اولیاء است و برای ما طمعی جهت حصول آن نیست.

در پایان این قسمت حدیثی از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله را ذکر مینمایم که امام صادق علیه السلام آن را روایت فرموده و در کتاب مصباح الشریعه مذکور است:

قَالَ الصَّادِقُ ع قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص: الصَّوْمُ جُنَّةٌ أَيْ سِتْرٌ مِنْ آفَاتِ الدُّنْيَا وَ حِجَابٌ مِنْ عَذَابِ الْآخِرَةِ إِلَى أَنْ قَالَ وَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص قَالَ اللَّهُ تَعَالَى الصَّوْمُ لِي وَ أَنَا أُجْزَى بِهِ فَالصَّوْمُ يُمِيتُ مُرَادَ النَّفْسِ وَ شَهْوَةَ الطَّبْعِ الْحَيَوَانِيِّ وَ فِيهِ صَفَاءُ الْقَلْبِ وَ طَهَارَةُ الْجَوَارِحِ وَ عِمَارَةُ الظَّاهِرِ وَ البَاطِنِ وَ الشُّكْرُ عَلَى النِّعَمِ وَ الإِحْسَانُ إِلَى الْفُقَرَاءِ وَ زِيَادَةُ التَّضَرُّعِ وَ الخُشُوعِ وَ الْبُكَاءِ وَ حَبْلُ الإِتِّجَاءِ إِلَى اللَّهِ وَ سَبَبُ انْكَسَارِ الشَّهْوَةِ وَ تَخْفِيفِ السَّيِّئَاتِ وَ تَضْعِيفِ الْحَسَنَاتِ وَ فِيهِ مِنَ الْفَوَائِدِ مَا لَا يُحْصَى وَ كَفَى بِمَا نَكْرَنَاهُ مِنْهُ لِمَنْ عَقَلَهُ وَ وُفِّقَ لِاسْتِعْمَالِهِ.

یعنی: رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند صوم سپر است یعنی ستري است از آفات دنیا و حجاب است از عذاب آخرت پس هر گاه روزه گرفتی نیت کن بصوم خود باز داشتن نفس را از شهوات و قطع کن همت خود را از خطوات شیطان پس نازل کن نفس خود را منزله مریض که میل نمیکند بطعام و شراب و در هر حال و هر لحظه متوقع باش شفای خود را از مرض ذنوب و طاهر کن باطن خود را از هر کدورت و غفلت و ظلمتی که قاطع تو است از معنی اخلاص از برای رخساره خداوند. حضرت رسول (ص) فرمود که خداوند فرموده است صوم مخصوص من است و من جزا میدهم بآن پس صوم میمیراند مواد نفس را و شهوت طبع را و در آن صفای قلب است و طهارت جوارح و عمارت ظاهر و باطن و شکر بر نعمتها و احسان بسوی فقیر و زیادتی تضرع و خشوع و بکاء و حب التجاء بسوی خداوند و سبب انکسار همت و تخفیف حساب و در آن از فواید آن قدر است که احصاء نمی شود و آن قدر که ذکر کردند کافی است از برای کسی که بفهمد و موفق باشد بر استعمال.